

Anmeldelser

Ove K. Pedersen, *Konkurrencestaten*. København: Hans Reitzels Forlag, 2011, 334 s., 298 kr.

Velfærdsstaten er under omlægning, og en ny type er stat, konkurrencestaten, er under dannelse. Formålet med velfærdsstaten var at beskytte borgere og virksomheder, især mod negative konsekvenser af den internationale økonomi. Formålet med konkurrencestaten er at mobilisere befolkning og virksomheder til at deltage i den globale konkurrence, at gøre den enkelte ansvarlig for sit eget liv, at fremme dynamik gennem "uendelige" reformer og at påvirke de internationale omgivelser til fordel for danske interesser. Konkurrencestaten er båret af en neoliberal ide om, at staten kan skabe rammer for individer (og markeder) på en sådan måde, at der bliver tale om maksimal udnyttelse af ressourcer og potentialer.

Samfundsudviklingen i vores del af verden, og i stigende grad globalt, er præget af ideen om, at nationer konkurrerer med hinanden, ikke gennem beskyttelse og afskærmning, men gennem åbne økonomier, der mobiliserer deres ressourcer optimalt. Forandringen over mod konkurrencestaten kan dermed ikke reduceres til økonomi; det er snarere politiske og institutionelle forandringer, der er i centrum. Etableringen af konkurrencestaten tager fart i begyndelsen af 1990'erne; Bill Clinton er bannerfører i USA, Poul Nyrup i Danmark. Samtidig indgår disse forandringer naturligvis i en større udviklingsproces, der rummer velfærdsstatens dannelse og krise i efterkrigstiden og neoliberale princippers dominans i 1980'erne.

Hermed er introduceret nogle centrale påstande i OKP's analyse. Det er hele denne udvikling fra velfærdsstat til konkurrencestat i Danmark, der er bogens tema. Den teoretiske ramme er sammenfattet i en i-d-i-o-t-model. (I)deer er kilden til forandring. (D)iskurs er almindeligt udbredte og anvendte ideer, som fx ideen om, at nationer konkurrerer. (I)nstitutioner er alment udbredte diskurser, der udtrykker fælles forventninger til adfærd. (O)rganisationer er materielt eksisterende institutioner. (T)ransformation er organisationers evne til at forandre sig selv og deres omgivelser.

Første kapitel introducerer og sammenfatter bogen. Kapitel 2 eftersporer, hvordan ideen om institutionel konkurrenceevne og konkurrence mellem nationer udvikler sig fra akademisk ide til dominerende diskurs, der institutionaliseres og dermed bliver styrende for hele debatten om, hvordan politisk regulering af økonomi og samfundsudvikling finder sted. Det understreges samtidig,

at konkurrencestaten ikke betyder, at velfærdsstaten elimineres: ”Konkurrencestaten er kun delvis en ny statstype, idet der nok introduceres et nyt sæt idealer, men også sker en videreudvikling af efterkrigstidens velfærdsstat” (p. 71).

Kapitel 3 argumenterer for, at Danmark gennem medlemskabet af EU er indtrådt i et netværk af transnationale relationer på tværs af grænser. De giver mulighed for at påvirke beslutningsprocessen i modsætning til tidligere tids mere passive tilpasning til den internationale udvikling. Kapitel 4 og 5 drejer sig om forhandlingsøkonomiens historie og ”det politiske spil”. Det lille, homogene land, Danmark, har udviklet institutioner, der fremmer klassesamarbejde og politisk koordinering. Det er i dette regi, forestillingen om institutionel konkurrenceevne vokser frem. I det politiske spil er fokus på reformer på en baggrund af konsensus. Det følgende kapitel er viet til påstanden om, at konkurrencestaten også indebærer ændringer i den politiske kultur; fokus er nu på lige muligheder og fællesskab gennem arbejde, og skolen drejer sig mere end før om selvrealisering via arbejdet.

Derefter rettes blikket mod den effektive stat og den fleksible organisation. Konkurrencestaten indebærer store forandringer i statens organisation. I centrum står en central økonomistyring, der har til formål at befordre konkurrenceevnen. Central styring kombineres med decentralt ansvar og fokus på ressourceforbrug. Temaet foldes yderligere ud i kapitel 8, der viser, hvordan konkurrencestatens principper slår igennem i den måde, hvorpå den offentlige sektor ledes og styres. Det afsluttende kapitel reflekterer over, at konkurrencestaten lægger mere vægt på effektivitet end på retssikkerhed, og der stilles en række forslag til, hvordan etiske kodekser for offentlig ledelse kan være med til at bringe konkurrencestaten under bedre offentlig kontrol.

Det er en fortrinlig bog, OKP har skrevet. Ingen andre steder kan man finde en tilnærmelsesvis så detaljeret analyse af den danske udvikling på basis af teorien om konkurrencestater. Den adskiller sig fra det meste af den internationale litteratur om emnet ved at lægge vægt på institutionelle forandringer og ved fokus på det politiske og samfundsmæssige niveau på en måde, der også inddrager politisk-kulturelle forandringer.

Der er også svagheder. Den teoretiske model er konstruktivistisk: den begynder med ideer. Dermed underspilles det, hvordan sammenhængen er mellem ideer og materielle forandringer, herunder især spørgsmålet om, hvordan den økonomiske globalisering udvikler sig, og hvilken type pres det lægger (eller ikke lægger) på staterne. OKP's teoretiske forbilleder er uklare på dette punkt, og han glider selv udenom.

Er velfærdsstaten under pres (afvikling) på bekostning af konkurrencestaten? Det mener mange teoretikere, men OKP holder, efter min mening for-

nuftigt, fat i, at velfærdsstaten kan bevares, men forandres, under konkurrencestaten. Men dermed skylder han også en nærmere redegørelse for graden af modsætning mellem velfærdsstat og konkurrencestat, og den får vi ikke.

Man savner i høj grad et komparativt perspektiv. Det fremstår, som om konkurrencestatens organisering, tænkning og kultur koloniserer alle områder af samfundslivet. Men samtidig ved vi jo, at små, demokratiske, åbne samfund fortsat er meget forskelligt organiserede, også selvom de bliver udsat for samme type påvirkninger udefra. Sådanne forskelle ville kunne belyse særtræk i den danske udvikling.

Man savner således nogle brudflader, spændinger og modsætninger, både i den substantielle model af konkurrencestaten og i debatten om den. Hermed en opfordring til, at OKP sammenfatter sine resultater med dette perspektiv for øje. Gerne på engelsk, så de mange konkurrencestatsforskere, der ikke kan læse dansk, også kan kigge med.

Georg Sørensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Lars Lund, *Grønland – makroøkonomiske temaer*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2011, 195 sider.

Grønland befinder sig i en vanskelig situation med på den ene side et stærkt ønske om selvstændighed og på den anden side en betydelig økonomisk afhængighed af Danmark. Hvert år bidrager Danmark med ca. 4 mia. kroner til det grønlandske selvstyre – et beløb, der skal ses i lyset af et grønlandsk bruttonationalprodukt på omkring 10 mia. kr. Denne situation og muligheden for en økonomisk omstilling, der kan gøre drømmene om selvstændighed realistiske, udgør omdrejningspunktet for Lars Lunds bog: *Grønland – makroøkonomiske temaer*. Lund har i mange år undervist ved Grønlands universitet og engagementet i grønlandske forhold er tydeligt igennem bogen. Der er samtidig tale om en forbilledlig klar økonomisk analyse. Bogen trækker på central økonomisk teori og inddrager relevant statistik og empirisk analyse, men argumentationen forklares ganske præcist og lettilgængeligt også for ikke-økonomer.

Bogen koncentrerer sig om de mest centrale makroøkonomiske temaer i relation til Grønland. Udgangspunktet er et overblik over de væsentligste elementer i økonomien med den hovedkonklusion, at tilskuddet fra Danmark medvirker til høje lønninger, en stor offentlig sektor og øget import. Herefter

diskuterer perspektiver for en situation uden bloktilskud med fokus på en gradvis justering af den grønlandske økonomi over en lang årrække. Det er ikke nyt, at en afvikling af bloktilskuddet vil have alvorlige konsekvenser for levevilkårene i Grønland, men Lunds analyse giver en nærmest deprimerende klar fremstilling af problematikken. Beskrivelsen og vurderingen af de grønlandske forhold er nøgtern og direkte. Der lægges fx ikke fingre imellem, når det gælder politiske ønsker om selvstændighed, som ikke er knyttet til realistiske vurderinger af de økonomiske konsekvenser. Lund skriver fx, at: ”mange tilkendegivne ønsker om selvstændighed forekommer at være uden indhold”, ligesom han konstaterer, at: ”vil man ikke betale noget for en vare, må det være fordi den anses for at være værdiløs” (side 32). Det er klar tale, men koblet med den præcise analyse af bloktilskuddets betydning for den grønlandske økonomi ikke desto mindre rimelig.

I de følgende kapitler beskæftiger bogen sig med perspektiver for forskellige sektorer af den grønlandske økonomi. Det gælder både muligheden for en udbygning af turisterhvervet, udvikling af fiskeriet og større anlægsprojekter konkret eksemplificeret ved etableringen af en aluminiumssmelter. Alt sammen meget relevante temaer i en grønlandsk kontekst. Tilgangen er konstruktiv og båret af et klart ønske om at bidrage med løsningsforslag. Ambitionen er således at vise, hvordan de forskellige sektorer kan udvikles, så de bidrager til økonomisk bæredygtighed. Analyserne heraf er betydeligt mere præcise end de ofte ret diffuse politiske påstande om enorme vækstpotentialer på forskellige områder. Samtidig er det tankevækkende, at råstofudvinding ikke indgår – måske fordi der her er tale om et område, som i høj grad er uden for politisk kontrol.

Bogen afsluttes med kapitler, der diskuterer Grønlands vækstpotentiale (eller mangel på samme) og analyserer situationen på det grønlandske arbejdsmarked. Her fremhæves blandt andet nogle af de særlige træk ved Grønland – landets lille befolkning og den historiske og nutidige import af arbejdskraft fra Danmark. Det sidste giver sig udslag i et etnisk meget skævt arbejdsmarked, hvor den typiske danskfødte tjener tre gange så meget som den typiske grønlænder. Denne konstatering bliver for Lund det ene af tre overordnede ønsker for Grønlands udvikling, idet han peger på: 1) økonomisk uafhængighed, 2) at holde på befolkningen og 3) en acceptabel etnisk indkomstfordeling som tre overordnede udfordringer for Grønland. Med disse ønsker bevæger Lund sig ind i en mere politisk boldgade, men tydeliggør samtidig bogens bidrag. Især de to første udfordringer er nemlig bærende underliggere for hele bogens analyse. Titlen: ”Grønland – makroøkonomiske temaer” er derfor heller ikke helt retvisende. Ikke fordi der ikke er tale om makroøkonomiske temaer, men fordi

der i bogen reelt er et mere præcist fokus på Grønlands økonomiske potentiale og muligheden for økonomisk uafhængighed.

Bogen rummer meget stof til eftertanke. På den ene side er den båret af stor sympati for Grønland og de grønlandske ønsker om selvstændighed. Der anvises konkrete løsningsforslag både, når det gælder en trinvis afvikling af bloktilskuddet og udviklingen af fx fiskeriet til en mere produktiv sektor. På den anden side står Grønlands økonomiske udfordringer lysende klart efter endt læsning. Især konstateringen af, at: ”en nation kan være for lille til at være et land i økonomisk forstand” (side 168) er tankevækkende, om end konsekvenserne heraf ikke foldes helt ud. Alle, der ønsker en forståelse af grønlandske forhold, kan blive klogere af at læse bogen, men især kan man håbe, at de politikere og embedsmænd, der er med til at forme Grønlands fremtid vil være at finde blandt læserne.

Anne Skorkjær Binderkrantz
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Quentin Skinner, *Staten og friheten*. Oslo: Res Publica, 2011, 199 NOK.

José Luis Martí and Philip Pettit, *A Political Philosophy in Public Life. Civic Republicanism in Zapatero's Spain*. Princeton: Princeton University Press, 2010, \$ 24.95.

Ministeren ansættes, selvom folket ikke har stemt ham ind i folketinget. Embedsmanden hjælper spindoktoren, når oppositionens skattesager skal gennemgås. Dokumenter og mails slettes, mens bøger oversættes i ministeriet. Telefoner aflyttes, og mails registreres. Vi læser om det og tænker: Kan vi stole på vores ledere? Vil de folket det bedste? Vi kan dog ikke klare os uden staten og dens ansatte. Børn med svag social baggrund møder omsorg og stimuleres i institutioner og skoler. Læger opererer dybt koncentreret og respektfuldt folk, der i andre samfund ikke ville have råd til behandling. Kun staten kan effektivt hjælpe borgerne til at realisere velfærdsstatens ideal om lighed i værdighed og medborgerskab.

Sådanne aktuelle spændinger mellem borgernes frihed og statens politikker diskuteres teoretisk i de to nye bøger *Staten og friheten* og *A Political Philosophy in Public Life*, der ikke blot har forsvaret for republikansk politisk teori tilfælles. I interviewene med og teksterne af London professor Quentin Skinner og i José Luis Martí og Philip Pettits bog forsvares, at republikanismen tilbyder

det politisk teoretiske værktøj til at diagnosticere spændinger i velfærdspolitikken. Den republikanske politiske teori yderligere potentiale som rammesætter for konkret politisk arbejde bevidnes meget konkret af Martí og Pettits bog. Bogen beskriver blandt andet, hvordan José L.R. Zapatero efter læsningen af en bog om republikanismen følte, at den gav de spanske socialdemokrater et sprog at formulere deres egne intuitioner på, som samtidig forbandt dem med en tidligere spansk socialistisk tradition. Zapatero tilsluttede sig officielt tankegangen i 2000, og da han kom til magten i Spanien, kontaktede han bogens forfatter til at komme og vurdere de politiske tiltag efter nogle år. Philip Pettit tog imod.

Det er gennemgående for begge bøger, at de påviser den nutidige relevans af en række klassiske republikanske temaer. Skinner analyserer og debatterer således vigtigheden af at modvirke henholdsvis (1) arbitrær dominans forårsaget af ydre magter som stater og internationale organisationer; (2) magtcentrenes stridigheder ud fra sekteriske interesser; (3) at et af statens magtcentre dominerer et andet (*checks and balances*); (4) og at borgerne ikke identificerer sig med, tænker på eller arbejder for det fælles bedste.

Spændingen mellem frihed og stat

Det centrale tema i begge bøger er dog forholdet mellem frihed og stat. Friheden består for republikanerne i ikke at være underlagt en andens vilje uden at have fysiske eller lovmæssige værn (eller et socialt netværk) at trække på som modværge. Republikanismen er psykologisk avanceret i sin frihedsanalyse. Friheden kan begrænses af indre mekanismer, som når dominansrelationer internaliseres i den underdaniges selvforståelse, attitude og kropssprog. Den ydre tvang bliver til en indre tvang, så personen mangler det frie individs evne til at tale frit, bevæge sig frit og se andre lige i øjnene. Da kræves blot en mulighed for ydmygelse og magtfulde krav om underdanighed. Uden direkte tvang fravælger personen helt af sig selv basale valgmuligheder.

Det republikanske frihedsbegreb er ikke som sådan i modstrid til magtrelationer. Staten må således gerne gribe ind i borgernes liv. Fx er skatteopkrævning ikke udtryk for arbitrær dominans. Det gælder nemlig for en republikaner kun om at modvirke tilfælde, hvor en person eller gruppe har ukontrolleret og omkostningsfri magt til at dominere over andre. Som Martí og Pettit påpeger, kan denne magt også forstås som den ukontrollerede evne til at påvirke en person eller gruppes valgmuligheder inden for grundlæggende områder for menneskelige valg.

Frihedsforståelsen giver en spænding i fortolkningen af statens rolle. På den ene siden er staten nødvendig. I lyset af frihedsidealet kan republikanerne re-

formulere arbejderbevægelsens kampe, som at ingen bør være (løn)slave af andre eller udsættes for arbitrær magt (fx af en arbejdsgiver der kan fyre efter forgodtbefindende). Samme frihedsideal kan være rammesættende for familiepolitik. På den anden side kan staten dominere borgerne. Eksempler – her hentet fra Pettits bog – kan være velfærdsmodtagere der er afhængige af skrankepavens tilskyndelser; immigranter hvis status afhænger af tilfældige politiske tendenser; og offentligt ansatte hvis fremtid afhænger af en folkevalgte profileringsforsøg.

Balancen mellem tillid og mistillid

På baggrund af overvejelser om statens eget potentiale for arbitrær dominans af borgerne markerer Skinner sig som en skarp kritiker af nutidens europæiske repræsentative styre, hvor lederne bliver mere og mere magtfulde. De kan fx i England fratage borgerne deres pas, indsætte ikke folkevalgte ministre og gå i krig, uden at den lovgivende magt skal spørges. Statsmagten bør afspejle borgernes egen kamp for frihed, men statens repræsentanter kan korrumpes. Som modtræk opdaterer Skinner den klassiske republikanske forståelse af demokrati som selvstyre. Pointen er her ikke, at mennesket udtrykker sin frihed gennem selvstyre, men at engagement i demokratiet sikrer betingelserne for fortsat at kunne leve med fravær af arbitrær dominans. Vi bør derfor ikke have blind tillid til vore repræsentanter, men kræve hyppige valg hvor de lovgivende kan tjekkes. Store folkelige opstande, som når landmændene kører på gaden i Frankrig, udtrykker også en mistillid til magten, men er både sekteriske og tilfældige.

På den anden side går det ikke uden tillid. Tillid til medborgerne er et nødvendigt element i borgeres motivation til at se bort fra egne sekteriske interesser. Derfor må tilliden ikke undergraves. Har man ren mistillid til de andres evne til at fokusere på det fælles bedste, bryder systemet sammen. Denne dobbelte dagsorden uddyber det spændingsfyldte forhold mellem frihed og stat. Martí og Pettit påpeger her vigtigheden af at undgå, at de, der udsættes for kontrol, danner et billede af sig selv som korrupte og sekteriske i deres ageren på det offentlige veje.

Tillid afhænger også af legitimitet. Skinners statsteori tilbyder en ramme til vurdering af, hvorvidt de handlinger, en regering foretager, er legitime. Gennem et længere studie af statsbegrebets afstamning giver Skinners fremragende nylæsning af Hobbess ligeledes mulighed for kritisk vurdering af nutidig reduktionistisk statsforståelse (som har baggrund i Webers forsøg på en neutral beskrivelse af staten som ”et etableret regeringsapparat”). Som alternativer til den reduktionistiske forståelse diskuteres og forkastes enevælds- og populisme-

teorier, før Hobbes står tilbage som sejrherre med en såkaldt "fiktionsteori". Ifølge denne skal statens handlinger sigte på at bevare og sikre det fælles bedste over tid, ligesom den skal være autoriseret af folket. Der er tale om en "fiktion", da staten forstås som en person, der adskiller sig fra herskerne og de, der herskes over. I denne analyse tematiseres aktuelle medborgerskabsdiskussioner såsom undersåtters forpligtelse og tilslutning, suverænenes forpligtelser, suverænen som repræsentant og ideen om en pagt.

Republikanske velfærdsstatspolitikker

Martí og Pettit forsøger ligeledes at opstille en standard for stateres politik. Her peger de på, at frihed som non-dominans er et politisk attraktivt mål, da det både kan vinde bred opbakning og give politikerne en standard, hvorved det bliver muligt at måle, om normen overholdes eller ej. Politikerne skal blot undersøge, om der er borgere, der ikke kan gå med oprejst pande i deres omgang med andre (og fx fravælger at gå til lægen pga. en følelse af mindreværd). For at undgå at borgerne enten på stigmatiserende vis skal dokumentere deres skam, eller at oplevet misagtelse bliver borgerens trumf, der straks afføder en statslig indsats, satser Martí og Pettit på lovmæssig regulering af borgernes forhold og på sikring af borgernes rettigheder. Martí og Pettit formulerer således blandt andet gennem analyser af Zapateros politik deres bud på, hvordan staten kan sikre borgernes frihed (som evnen til at se andre i øjnene pga. gensidig respekt for parternes lige status på trods af økonomiske, kulturelle eller personlige forskelle).

Staten kan både begrænse dem, der har ukontrolleret magt til underkastelse, ligesom den kan mægtiggøre undertrykte borgere. Et af de principper, de opstiller for begrænsninger af stærke grupper i samfundet, er, at magt kun er legitim, hvis den kan vinde bred accept i samfundet. Desuden pålægges staten at gøre alt, hvad den kan for at sikre en social orden, hvor borgerne inden for de basale områder for menneskelige valg (primært inden for familie og arbejde) sikres mod arbitrær indblanding fra andre borgere eller fra magter uden for samfundet. Det sker blandt andet, som Pettit glæder sig over, man har gjort i Spanien, gennem regulering af boligmarkedet og arbejdsmarkedet (blandt andet ved at modvirke tendenser til korttidskontrakter), ved at lovgive mod hustruvold, for homoseksuelt ægteskab, for ligestilling generelt og ved at regulere forholdene for illegale immigranter.

Derudover skal borgerne kontrollere regeringen, så staten ikke kan udøve arbitrær magt. Også her skal staten selv spille en rolle, så borgerne kan understøtte checks and balances, fx ved at sikre åbenhed i præsentationen af regeringens statistiske beregninger, ved at sikre uafhængigheden af public service

tv og ved at understøtte civilsamfundets magtovervågende instanser. For at fremme borgernes evne til at forene uafhængighed og demokratisk sindelag bør man som i Zapateros Spanien fremme medborgerskabsundervisning i skolerne.

Pettit gør sig dernæst interessante tanker om, hvordan borgerne kan sikres mod den tilfældighed, der kan ligge i folkestemninger. Her opridses Pettit statslige instrumenter til etablering af en stabil infrastruktur for non-dominans og til mægtiggørelse af udsatte borgere. Det bliver klart, at den infrastruktur for non-dominans, der tales om, ikke blot snævert handler om basale valg inden for familie og arbejde, men vedrører landets økonomi, dets lovsystem, videnssystem, sundhedssystem og miljø. I samme afsnit uddybes, hvad mægtiggørelsesstrategier bør rumme. For det første skal staten mægtiggøre ved at give de svageste de nødvendige resurser for "basal fungeren" jf. Amartya Sens såkaldte "capabilitytilgang". Derfor bør borgerne sikres en række rettigheder og exitmuligheder. Desuden må fagforeninger og støttegrupper understøtte "mægtiggørelseskulturer", hvorigennem formelle rettigheder bliver effektive rettigheder, som borgerne selv vil forsvare. Disse kulturer skal bekæmpe de nederlagsoplevelser, skamfølelser og mangel på frihedsdrift, som ydmygelse og dominanserfaringer har indvirket.

Velfærdsstatens grundprojekt om at skabe lighed i status mellem (med)borgerne blandt andet gennem mægtiggørelsesstrategier får vigtig ideologisk opbakning i de to nye republikanske bøger. Selvom Martí og Pettits bog bedst viser republikanismens relevans for "socialdemokratisk" værdidebat, er det et spørgsmål, om velfærdsstatspolitikkers *raison d'être* kan indfanges af idealet om non-dominans. Kan alle de værdifulde uddannelses- og oplysningsprogrammer, et velfærdssamfund understøtter, ligesom dets understøttelse af kreative, religiøse og rekreative og sportslige aktiviteter ikke bedre indfanges af et mere omfattende frihedsideal? Det er ligeledes et spørgsmål, om oplevelser af dominans og uligeværd altid skal modsvares med programmer, der skal fremme uafhængighed. Afhængighed er jo et menneskeligt grundvilkår, og velfærdsstaten kan i virkeligheden forstås som et forsøg på at institutionalisere værdige afhængighedsrelationer. Republikanismens fokus på uafhængighed synes ikke at kunne indfange værdien i de typer af afhængighedsrelationer, der er bedre end uafhængighedsrelationer. Lærere og pædagoger bør fremme non-dominans, men deres forhold til de kommende medborgere er samtidig et afhængighedsforhold, hvis gode ikke synes at kunne reduceres til non-dominans.

Samlet vurdering

Samlet set er Skinners bog yderst givende i behandlingen af begreberne frihed og stat. Bogen rummer både bredt appellerende pointer fx vedrørende staters

indgriben i borgernes frihed efter 11. september 2001, ligesom den rummer analyser, der særligt vil pirre politisk teoretisk interesserede politologer med interesse for statsbegrebet. Den har med sin detaljerige metode naturligvis en stærk akademisk slagside, hvor den vil kunne bruges som supplerende litteratur i undervisningen i politisk teori og idehistorie. Bredest appel har Skinners fortolkninger af aktuel politik i indledningen og i et længere interview.

Skinner er dog så fokuseret på at påvise forskellen på republikanismen og minimalstatsteori, at forholdet til socialdemokratisk teori forbliver uklart. Det er i det lys også imponerende, at *A Political Philosophy in Public Life* formår at lave en spændende samlet fortælling om mødet mellem teori og politik samtidig med, at der føjes vigtige nye elementer til Pettits udvikling af en republikansk politisk teori. De nye teoretiske bidrag gælder netop forholdet mellem socialdemokratisme og republikanisme foruden oplystningen af kravene til ”ikke-ideelle” teoridannelser.

Begge bøger er velredigerede, men måske er det Forlaget Res Publicas færre resurser, der giver sig udslag i enkelte småfejl. Resurserne synes Res Publica ellers at forvalte godt. Se blot deres hjemmeside, hvor man mærker, at de tager idealet om samspil mellem politisk teori og demokratisk offentlighed alvorligt. Bogen vil desuden glæde danske læsere af Hans Reitzels oversættelse af Skinners tekster fra 2009.

Simon Laumann Jørgensen
Aalborg Universitet